

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath +...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 1 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

Dokumenty elektroniczne

Tomasz Przechlewski

styczeń 2007

Dokument

Document = samodzielna jednostka informacji, przeznaczona do interpretacji przez człowieka. W odróżnieniu od **danych** które są zorientowane na przetwarzanie przez maszynę i z reguły nie są zrozumiałe [baza danych, rekord w bazie danych].

Elementy składowe: znaki graficzne, rysunki, układ graficzny dokumentu, tj. rozmieszczenie treści na medium prezentacyjnym.

- Dokument
- SGML/XML
- DTD
- Cechy...
- HTML
- CSS
- XSL= XPath +...
- FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 2 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

Różne media: tradycyjne = książka, monitor komputerowy, wyświetlacz PDA albo telefonu komórkowego.

Znaki graficzne = fonty. Rodzina albo krój, odmiana (**gruba**, pochyła, *kursywa*, ***gruba pochyła***, itd...)

Przykład 1: Wybrane kroje (odmiana prosta)

Pod źdźbłem spał zółw śnięty Times New Roman 24pt

Pod źdźbłem spał zółw śnięty Palatino 24pt

Pod źdźbłem spał zółw śnięty Helvetica 24pt

Pod źdźbłem spał zółw śnięty Computer Modern 24pt

Przykład 2: Różne odmiany kroju (Computer Modern)

Pod źdźbłem spał zółw śnięty Prosta

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

◀

▶

◀

▶

Strona 3 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

Pod źdźbłem spał zółw śnięty Kursywa

Pod źdźbłem spał zółw śnięty Pochyłe

Pod źdźbłem spał zółw śnięty Grube

Pod źdźbłem spał zółw śnięty

Gruba poszerzona

Pod źdźbłem spał zółw śnięty G/k

poszerzona

Przykład 2: Stopień pisma (Computer Modern)

Pod źdźbłem spał zółw
śnięty 5pt/24

Pod źdźbłem spał zółw śnięty 10pt/24

Pod źdźbłem spał zółw śnięty 17pt/24

Grafika: mapa bitowa (obrazki, zdjęcia), obiedniowa (diagramy, mapy)

Fonty są traktowane specjalnie: formaty fontów: type 1, TrueType, OpenType.

Fonty = programy komputerowe, zawierające opisy znaków graficznych oraz dodatkowe informacje o wymiarach znaków, parach kernowych i ligaturach. Hinting. Kodowanie.

Grafika obwiedniowa (wektorowa): SVG, WMF, EMF, CDR. **Grafika rastrowa** (bitmapowa): JPEG, GIF, PNG. **Modele kolorów**: CMYK i RGB.

Układ graficzny

Kolumna tekstu, Paginy górne i dolne. Żywa Pagina. Marginalia. Przypisy i odnośniki.

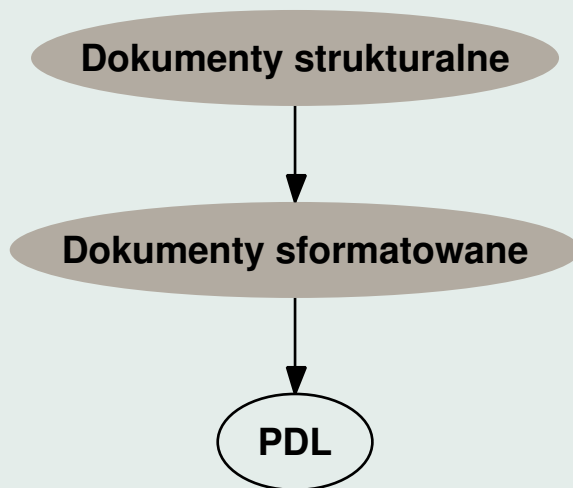
Akapity, śródtytuły, wyliczenia, wzory matematyczne, tabele, rysunki. Spisy treści i inne spisy, skorowidz.

Register kolumny, register wiersza.

Formaty dokumentów elektronicznych

Formatowanie i oznakowanie (markup, ew. adiustacja). Oznakowanie logiczne i formatowanie wizualne.

A document is a self-contained [samodzielny] unit of information, intended to be communicated to a human. The data that is meant to be machine processable (fragmented) is not a document (example: database record)

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath +...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 6 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

Formaty dokumentów elektronicznych: MS Word, HTML, Wiki, TeX/LaTeX (wszystkie są pozbawione struktury).

Format wiki

akapit = fragment tekstu oddzielony pustym wierszem

''tekst pochylony''

'''tekst wytłuszczony'''

==Rozdział==, ===podrozdział===, itd...

[[link]], [[link|tekst]], [URL tekst]

[[de:link do strony na wikipedia.de]]

* element listy nienumerowanej

element listy numerowanej

[[Grafika:plik.jpg|podpis]]

[[Grafika:plik.jpg|right|thumb|300px|tekst]]

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 7 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

{{szablon}}

Format latex

akapit = fragment tekstu oddzielony pustym wierszem

\footnote{przypis}

\ref{odnośnik}, \pageref{odnośnik}, \label{odnośnik}.

śródtytuły: \chapter{tekst}, \section{tekst}, \subsection{tekst}.

wyliczenia:

\begin{itemize} \item treść \item treść ... \end{itemize}

wzory matematyczne:

\begin{equation} x^2 + y_2 = z_2^2 \end{equation}

tabele, rysunki.

Spisy treści i inne spisy, skorowidz: tworzone automatycznie na podstawie zawartości innych elementów.

Format html

W pewnym sensie podobny do latexa [patrz dalej].

SGML/XML

SGML: International Standard (ISO 8879). Information Processing–Text and Office Systems–Standardized Generalized Markup Language.

Znakowanie powinno opisywać strukturę dokumentu (...) a nie określać sposób przetwarzania dokumentu”.

XML: Oparty na SGML standard oznakowania dokumentów opracowany przez konsorcjum W3C w 1998 r.

Składniki systemu

1. Deklaracja (*SGML declaration*). Definiuje zestaw znaków wykorzystywany w dokumencie oraz znaki specjalne służące do definiowania i oznaczania znaczników (<, >, &).

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath +...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

◀

▶

◀

▶

Strona 9 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

2. Definicja dokumentu (DTD – *Document Type Definition*). Definiuje gramatykę (słownik oraz reguły syntaktyczne) formalnego języka, który służy do opisanego konkretnego typu dokumentu.

3. Konkretny dokument.

Przykładowy dokument

MEMORANDUM

To: Comrade Napoleon

From: Snowball

In Animal Farm, George Orwell says: "...the pigs had to expend enormous labour every day upon mysterious things called files, reports, minutes and memoranda. These were large sheets of paper which had to be closely converted with writing, and as soon as they were so converted, they were burnt in the furnace...". Do you think SGML would have helped the pigs?

Comrade Snowball

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 10 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

Przykładowy dokument

```
<?xml version='1.0' encoding='iso-8859-2' ?>
<!DOCTYPE Memo SYSTEM "C:/MYDIR/MEMO.DTD">

<Memo>

<To>Comrade Napoleon</To>

<From>Snowball</From>

<Body>

<P>In Animal Farm, George Orwell says: <Q>...the
pigs had to expend enormous
labour every day upon mysterious things called
files, reports, minutes and memoranda. These were
large sheets of paper which
had to be closely converted with writing, and as
soon as they were so converted, they were
burnt in the furnace...</Q>. Do you
think SGML would have helped the pigs?

</P>

</Body>

<Close>Comrade Snowball</Close>

</Memo>
```

Przykład DTD

```
<?xml version='1.0' encoding='iso-8859-2' ?>
<!-- DTD for simple office memoranda -->
<!-- ... -->
<!ELEMENT memo      (to, from, body, close?)    >
<!ELEMENT to        (#PCDATA)                  >
<!ELEMENT from      (#PCDATA)                  >
<!ELEMENT body      (p*)                        >
<!ELEMENT p         (#PCDATA | q | pref)*       >
<!ELEMENT q         (#PCDATA)                  >
<!ELEMENT pref      EMPTY                      >
<!ELEMENT close     (#PCDATA)                  >
<!-- ... -->
<!--      ELEMENTS NAME      VALUE      DEFAULT      -->
<!ATTLIST Memo STATUS (confiden | public) "public" >
<!ATTLIST p      id      ID      #IMPLIED      >
<!ATTLIST pref   refid   IDREF   #REQUIRED      >
```

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 12 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

DTD

Deklaracja elementu:

```
<!ELEMENT name (content-model) >
```

Content model (model zawartości) składa się z *modelu grup* oraz *wyjątków*. Model grup to lista elementów oraz *operatorów powtórzeń* połączonych *operatorami połączeń*.

Operatory powtórzeń (*occurrence indicators*):

? – co najwyżej raz (0, 1);

+ – co najmniej raz (1, 2,...);

* – wiele razy lub wcale (0, 1, 2,...).

Operatory połączeń (*connectors*):

e1,e2 – najpierw e1 potem e2;

e1|e2 – albo e1 albo e2.

Przykłady:

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath +...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 13 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

```
<!ELEMENT  memo      ((to , from), body, close?) >
<!ELEMENT  dl         (dt*,dd?)+ >
```

Atrybuty

Deklaracja atrybutu:

```
<!ATTLIST  element    attrib-name-1 (values) "default"
              attrib-name-1 (values) "default"
              ...      >
```

values — może to być lista wartości albo typ atrybutu, gdzie typ atrybutu określamy za pomocą jednej z podanych wartości:

CDATA – dane tekstowe (dowolne znaki).

ID – *unique identifier*. Identyfikator.

IDREF – wartość zdefiniowanego identyfikatora.

NAME – nazwa SGML-owa (ciąg znaków a-zA-Z0-9.- z których pierwszy jest literą, maksymalna długość ciągu 8 znaków).

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 14 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

NUMBER – liczba (ciąg składający się wyłącznie z cyfr).

default – wartość domyślna. Jest to jedna z wartości wyspecyfikowanych w polu *values* albo jedno z predefiniowanych słów kluczowych:

#REQUIRED wartość musi zostać określona przez użytkownika.

#CURRENT jeżeli wartość nie zostanie podana to przyjmowana jest ostatnio wyspecyfikowana.

#IMPLIED jeżeli wartość nie zostanie podana to zostanie nadana automatycznie przez parser.

Przykład:

```
<IMG SRC="~/gifs/sowa.gif" ALT="Sowa uszata"/>
```

Deklarowanie zawartości elementów

PCDATA – (*parsed character data*). Dane tego typu są normalnie analizowane przez parser XML-owy.

```
<!ELEMENT From (#PCDATA) >
```

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 15 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

```
<!ELEMENT P      (#PCDATA | Q | Pref)  >
```

EMPTY – Element o tym typie jest pusty, tj. nie ma żadnej zawartości (ale może posiadać atrybuty). PRZYKŁADY:

```
<!ELEMENT IMG      EMPTY >
```

```
<!ATTLIST IMG SRC %URI;  #REQUIRED
```

```
      ALT CDATA #IMPLIED
```

```
      ALIGN (top | middle | bottom) #IMPLIED >
```

```
<IMG SRC="~/gifs/sowa.gif" ALT="Sowa uszata" />
```

ANY – element może zawierać tekst (tj. dane typu #PCDATA) lub dowolny element zdefiniowany w DTD. Używanie ANY prowadzi do definiowania dokumentów niestrukturalnych i dlatego ten typ nie powinien być stosowany.

Encje

Encje są odpowiednikiem pojęcia *zmiennej* w językach programowania. Pozwalają *nazwać* porcję danych. Tą porcją danych może być: kawałek

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath +...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 16 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

tekstu, kawałek DTD lub plik zewnętrzny zarówno tekstowy jak i zawierający dane nietekstowe.

encje wewnętrzne (internal entities)

```
<!ENTITY UG "Uniwersytet Gdański" >
<!ENTITY EP 'Electronic Publishing' >
...
&UG; &EP;
```

encje znakowe (general character entities)

```
<!ENTITY amp CDATA "&#38;" >
...
&amp;
```

encje parametryczne (parameter entities)

```
<!ENTITY % heading "H1|H2|H3|H4|H5|H6" >
<!ENTITY % list "UL | OL | DIR | MENU" >
<!ENTITY % tekst "#PCDATA | A | IMG | BR" >
<!.ELEMENT (%heading) - - (%tekst;)+ >
```


Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 17 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

encje zewnętrzne (*external entities*)

```
<!ENTITY CHP1 SYSTEM "/usr/tomek/chap1.sgml" >  
<!ENTITY SU SYSTEM "/standard/sowauszata.gif" NDATA GIF87A>  
<!ENTITY iso1 PUBLIC "... " "...">
```

W definicji encji zewnętrznej należy dodać słowo SYSTEM po nazwie encji, a następnie nazwę pliku lub słowo PUBLIC po którym występują dwa napisy. W przypadku encji określających plik z danymi nietekstowymi część NDATA określa typ zawartości.

Deklaracja notation

Określa typ danych w pliku binarnym.

```
<!NOTATION GIF87A SYSTEM "GIF">  
<!NOTATION TEX PUBLIC  
"+//ISBN 0-201-13448-9::Knuth//NOTATION The TeXbook//EN">
```

Instrukcje formatujące

Processing instructions (PIs) umożliwiają przesłanie dodatkowej informacji formatującej do aplikacji. PI mają ogólną postać `<?nazwa treść?>`. Nazwa określa aplikację, aplikacja powinna przetwarzać znaną jej instrukcję przetwarzającą oraz ignorować pozostałe.

W standardzie XML nazwy PI names rozpoczynające się od `xml` są zarezerwowane.

Pozostałe konstrukcje: CDATA Sections, komentarze

Sekcje CDATA

```
<![CDATA[ .... ]]>
```

Komentarze

```
<!-- ... -->
```

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 19 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

Cechy dokumentów XML

Well-formed – dokument poprawnie sformatowany (*parser niewalidujący*)

Valid – dokument poprawny składniowo, tj. posiadający deklarację DOCTYPE i zgodny z tą deklaracją (*parser walidujący*)

Poprawność sformułowania: dokument musi zaczynać się od instrukcji przetwarzającej (sterującej)

```
<?xml version="1.0" ?>
```

Wszystkie elementy muszą posiadać znacznik otwierający i znacznik zamykający; elementy o zawartości pustej muszą być oznaczone jako `<element/>`

Istnieje tylko jeden element, wewnątrz którego jest zawarty cały dokument

Wartości atrybutów są umieszczone wewnątrz cudzysłowów i muszą być unikalne dla każdego elementu (atrybut o tej samej wartości może być podany tylko raz)

Przestrzenie nazw (*Namespaces in XML*)

Różne DTD mogą stosować te same nazwy dla różnych celów.
Rozwiązanie: nazwy elementów/atrybutów kwalifikowane za pomocą prefiksów URI.

Przykładowo, dokument opisujący asortyment w sklepie AGD może używać elementu widelec z określonym URI, a dokument opisujący części rowerowe z innym:

```
<{http://www.agd.com/asortyment}widelec />  
<{http://www.rowery.com/xml}widelec />
```

Ponieważ parsery XML zgodne z wersją 1.0 specyfikacji nie byłyby zdolne do walidacji ww. elementów; dodanie przestrzeni nazw jest w sposób pośredni.

Jeżeli nazwa dokumentu zawiera dwukropek, to część przed dwukropkiem jest traktowana jako prefiks określający przestrzeń nazw a część po jako nazwa lokalna:

```
<agd:widelec xmlns:agd="http://www.agd.com/asortyment" />
```

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

◀

▶

◀

▶

Strona 21 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

W analogiczny sposób można zdefiniować kwalifikowane nazwy atrybutów:

```
<widelec rowery:rodzaj="karbon"
```

```
xmlns:rowery="http://www.rowery.com/xml">Time</widelec>
```

Jeżeli znacznik zawiera prefiks, ale nie zawiera atrybutu xmlns, to za wartość określającą przestrzeń nazw przyjmowana jest wartość xmlns określona dla pierwszego elementu-przodka w hierachii dokumentu.

Często większość elementów w dokumencie posiada nazwy z pewnej przestrzeni nazw, a tylko niewielka część pochodzi spoza niej. Atrybut xmlns określa URL związane ze wszystkimi elementami nie poprzedzonymi żadnym prefiksem:

```
<rower xmlns='urn:com:rowery'>
```

```
<widelec typ="alu">
```

```
<fajka dl="13">
```

```
</rowery>
```

```
<{urn:com:rowery}:rower >
```

```
<{urn:com:rowery}widelec typ="alu">
```

```
<{urn:com:rowery}fajka dl="13">
```

```
</rowery>
```

Zastosowania

- parsery: rxp, IE, Mozilla; Edytory: OpenOffice, Emacs, XMLmind editor;
- CALS (Computer-aided Acquisition and Logistic Support);
- HTML (<http://www.w3.org/TR/html>);
- XML (<http://www.w3.org/TR/REC-xml>);
- Text Encoding Initiative;
- Docbook (<http://www.docbook.org>).

Docbook

Deklaracja DOCTYPE:

```
<?xml version="1.0" encoding="iso-8859-2" standalone="no"?>
<!DOCTYPE article PUBLIC "-//OASIS//DTD DocBook XML V4.1.2//EN"
    "http://www.oasis-open.org/docbook/xml/4.1.2/docbookx.dtd">
```

Formal public identifier (FIP):

prefix//owner-id//text-class description//lang//display-version

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 23 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

gdzie: *prefix* to + lub - w zależności od tego czy dokument jest zarejestrowany czy nie; *doc-class* – klasa dokumentu, typowe określenia to: DOCUMENT, DTD, ENTITIES; *description* – opis; *lang* – język dokumentu; *display-version* – rzadko używany.

Ogólna struktura dokumentu typu book:

tytułatura: <title>;

metainformacje: <bookinfo>;

dedykacja: <dedication>;

spisy: <toc>, <lot>, <index>, <indexdiv>;

podział na części: <preface>, <chapter>, <sect1>...<sect5>, <appendix>, <glossary>, <glossdiv>.

Elementy typu *block*:

listy (<itemizedlist>, <orderedlist>, <variablelist> + 4 inne);

ostrzeżenia/uwagi/notki (<caution>, <important>, <note>, <tip>, <warning>);

akapity (<para> + 2 inne); rysunki i tabele, równania

wyeksponowane (<equation>); elementy zachowujące odstępy/podział na

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 24 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

wiersze zawartości (<literallayout>, <programlisting>, <screen>, itp).

elementy typu *inline*:

<emphasis>, <footnote>, <quote>; odsyłacze (<link>, <ulink>, <xref>); *markup* (<literal>, <markup>, <prompt>, <replaceable>, <userinput>, <sgmltag>; matematyka (<subscript>, <superscript>, <inlineequation>); interfejsy (<guibutton>, <guimenu>, <guisubmenu>, itp...); j. programowania (<classname>, <constant>, <function>, itp...) inne...

Szkielet dokumentu typu book:

```
<?xml version="1.0" encoding="iso-8859-2" standalone="no"?>
<!DOCTYPE book PUBLIC "-//OASIS//DTD DocBook XML V4.1.2//EN"
    "http://www.oasis-open.org/docbook/xml/4.1.2/docbookx.dtd">
<book>
<bookinfo>
  <title>My First Book</title>
  <author>
    <firstname>Jane</firstname>
    <surname>Doe</surname>
  </author>
```


Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 25 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

```
<copyright><year>1998</year>
  <holder>Jane Doe</holder>
</copyright>
</bookinfo>
<preface><title>Foreword</title> ... </preface>
<chapter> ... </chapter>
<chapter> ... </chapter>
<chapter> ... </chapter>
<appendix> ... </appendix>
<appendix> ... </appendix>
<index> ... </index>
</book>
```

Szkielet dokumentu typu article

```
<?xml version="1.0" encoding="iso-8859-2" standalone="no"?>
<!DOCTYPE book PUBLIC "-//OASIS//DTD DocBook XML V4.1.2//EN"
  "http://www.oasis-open.org/docbook/xml/4.1.2/docbookx.dtd">
<article>
<artheader>
  <title>My Article</title>
```

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath +...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 26 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

```
<author><honorific>Dr</honorific>
  <firstname>Emilio</firstname>
  <surname>Lizardo</surname></author>
</artheader>
<para> ... </para>
<sect1><title>On the Possibility of Going Home</title>
<para> ... </para>
</sect1>
<bibliography> ... </bibliography>
</article>
@\\mitabrev
```

HTML

HTML (HyperText Markup Language, hipertekstowy język znaczników): [nietypowa] aplikacja SGMLa będąca podstawowym formatem dokumentów publikowanych w sieci WWW.

Ostatnią wersją HTMLa jest wersja 4.01, która próbuje wydzielić zarządzanie wyglądem strony do kaskadowych arkuszy stylów (CSS).

- Dokument
- SGML/XML
- DTD
- Cechy...
- HTML**
- CSS
- XSL= XPath + ...
- FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 27 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

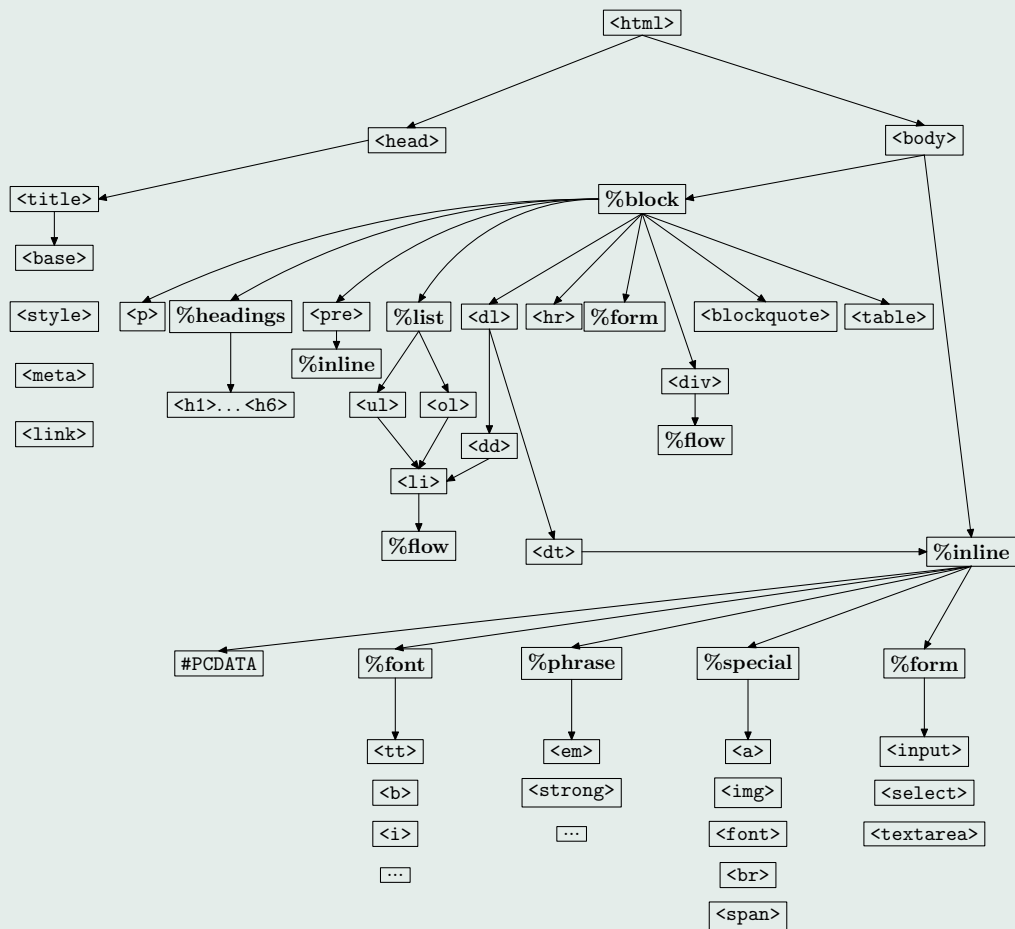
Koniec

Element główny każdego dokumentu HTML jest html. Element główny zawiera dwa kolejne elementy: head (nagłówek dokumentu) i body (treść dokumentu). W3C zaprzestało rozwoju HTML i promuje oparty na XML standard XHTML.

Deklaracja typu dokumentu:

```
<!DOCTYPE HTML PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01//EN"
"http://www.w3.org/TR/html4/strict.dtd">
```

Liczba elementów/attributów:

Nazwa DTD	rok	elementy	atrybuty
HTML 2.0	95	49	32
HTML 3.2	96	69	x
HTML 4.0.1/Transitional	99	89	x
HTML 4.0.1/Strict	99	77	92
Docbook 4.0	?	375	100

akapit = <P>

przypis = ??

odnośnik = <a href="URL", <ele id="ID">

śródtytuły: <h1>, ... <h7>.

wyliczenia: ..., ...,
<dl><dt>...</dt><dd>...</dd> ... </dl>

wzory matematyczne: ??

tabele: <table><tr><td> ... </table>

rysunki:

spisy treści i inne spisy: tworzone przez aplikację

paginy: ??

elementy div oraz span

HTML HEAD

```
<!ENTITY % version "version CDATA #FIXED '%HTML.Version;'">
```

```
<!ENTITY % html.content "HEAD, (FRAMESET|BODY)">
```

```
<!ELEMENT HTML 0 0 (%html.content) >
```

```
<!ATTLIST HTML
```

```
    %version;
```

```
    %i18n;    -- lang, dir --
```

```
>
```

```
<!-- +-----+ -->
```

```
<!ENTITY % i18n
```

```
    "lang NAME      #IMPLIED
```

```
    dir (ltr|rtl) # IMPLIED ">
```

```
<!-- +-----+ -->
```

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

◀

▶

◀

▶

Strona 31 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

```
<!ELEMENT HEAD O O (%head.content) +(head.misc) >
<!ENTITY %head.content "TITLE &ISINDEX? &BASE?">
<!ENTITY %head.misc "SCRIPT|STYLE|META|LINK">
<!ATTLIST HEAD
    %i18n;      -- lang, dir --
    profile     %url    #IMPLIED
>
```

Przykład:

```
<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.1//EN"
    "http://www.w3.org/TR/xhtml11/DTD/xhtml11.dtd" >
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml">
<head>
<link rel="meta" href="tp.rdf" /> <!-- metaifo w pliku zew. -->
<meta http-equiv="content-type" content="text/html; charset=iso-8859-2" />
<meta name="ICBM" content="54.44005, 18.55019" />
<meta name="DC.title" content="Tomasz Przechlewski's home page" />

<link rel="stylesheet" type="text/css" href="./style/tp-base.css" title="tp-base" />
<link rel="alternate stylesheet" type="text/css" href="./style/tp-bw.css" title="tp-bw" />
```

```
<link rel="alternate stylesheet" type="text/css" href="./style/tp-big.o
<script type="text/javascript" src="./skrypty/script/sss.js"></script>
```

```
<title>Home page of Tomasz Przechlewski </title>
```

```
</head>
```

HTML BODY

```
<!--===== Generic Attributes =====
```

```
<!ENTITY % coreattrs
```

```
    "id          ID          #IMPLIED  -- document-wide unique id --
    class       CDATA       #IMPLIED  -- space-separated list of class
    style       %StyleSheet; #IMPLIED  -- associated style info --
    title       %Text;      #IMPLIED  -- advisory title --"
>
```

```
<!ENTITY % i18n
```

```
    "lang       %LanguageCode; #IMPLIED  -- language code --
    dir         (ltr|rtl)     #IMPLIED  -- direction for weak/neutral to
>
```


Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath +...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 33 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

```
<!ENTITY % events
```

```
    "onclick      %Script;          #IMPLIED  -- a pointer button was clicked
```

```
    ondblclick   %Script;          #IMPLIED  -- a pointer button was double c
```

```
    ...
```

```
>
```

```
<!ENTITY % attrs "%coreattrs; %i18n; %events;">
```

```
<!--===== Text Markup =====-->
```

```
<!ENTITY % heading "H1|H2|H3|H4|H5|H6">
```

```
<!ENTITY % list "UL | OL">
```

```
<!ENTITY % fontstyle "TT | I | B | BIG | SMALL">
```

```
<!ENTITY % phrase "EM | STRONG | DFN | CODE |
                  SAMP | KBD | VAR | CITE | ABBR | ACRONYM" >
```

```
<!ENTITY % special "A | IMG | OBJECT | BR | SCRIPT
                   | MAP | Q | SUB | SUP | SPAN | BDO">
```

```
<!ENTITY % formctrl "INPUT | SELECT | TEXTAREA | LABEL | BUTTON">
```

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 34 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

```
<!-- %inline; covers inline or "text-level" elements -->
```

```
<!ENTITY % inline "#PCDATA | %fontstyle;  
    | %phrase; | %special; | %formctrl;">
```

```
<!ELEMENT (%fontstyle;|%phrase;) - - (%inline;)*>
```

```
<!ATTLIST (%fontstyle;|%phrase;)  
    %attrs; -- %coreattrs, %i18n, %events --  
>
```

```
<!ELEMENT SPAN - - (%inline;)* -- generic language/style container -->
```

```
<!ATTLIST SPAN %attrs; -- %coreattrs, %i18n, %events --  
    %reserved; -- reserved for possible future use --  
>
```

```
<!--===== HTML content models =====-->
```

```
<!--
```

HTML has two basic content models:

%inline; character level elements and text strings

%block; block-like elements e.g. paragraphs and lists

```
-->
```

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath +...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 35 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

```
<!ENTITY % block
```

```
"P | %heading; | %list; | PRE | DL | DIV | NOSCRIPT |  
BLOCKQUOTE | FORM | HR | TABLE | FIELDSET | ADDRESS">
```

```
<!ENTITY % flow "%block; | %inline;">
```

```
<!--===== Document Body =====-->
```

```
<!ELEMENT BODY O O (%block;|SCRIPT)+ +(INS|DEL)  
-- document body 4.0.1/strict-->
```

```
<!ELEMENT BODY O O (%flow;)* +(INS|DEL)  
-- document body 4.0.1/transitional-->
```

```
<!ATTLIST BODY %attrs; -- %coreattrs, %i18n, %events --  
onload %Script; #IMPLIED -- the document has been loaded --  
onunload %Script; #IMPLIED -- the document has been removed --  
>
```

```
<!ELEMENT DIV - - (%flow;)* -- generic language/style container -->  
<!ATTLIST DIV %attrs; -- %coreattrs, %i18n, %events --
```

```
%reserved;  -- reserved for possible future use -- >
```

CSS

Prosty, blokowo zorientowany model dokumentu. Każdy element to blok (prostokąt), posiadający marginesy (*margins*), ramkę (*border*), marginesy wewnętrzne (*padding*) i zawartość (*content*).

Z punktu widzenia formatowania elementy dzielą się na *inline* (wiersze) i *block-level* (akapity).

CSS1 zawiera 5 podstawowych rodzajów formatowania (*properties*): kolor tekstu i tła; rodzaj pisma; odstępy między wierszami i wyrazami; bloki (marginesy, ramki itp); określenie kategorii elementu (*block-level*, *inline*).

Styl (szablon) to odpowiedź dla programu interpretującego dokument HTML; wynik jest zależny m.in. od możliwości tegoż programu (UA).

Deklaracja szablonu:

```
<LINK REL="STYLESHEET" TYPE="text/css" HREF="http://...">  
<?xml-stylesheet type="text/css" href="http://..." ?>
```

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 37 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

Określenie formatowania poszczególnych elementów:

selektor {właściwość: wartość}

np. H1 {color: pink}

ele1, ele2, ele3 {właściwość: wartość; właściwość: wartość...}

rodzaje selektorów:

* każdy element

E element typu E

E F element F potomek elementu E

E > F element F bezpośredni potomek elementu E

E:first-child element F pierwszy bezpośredni potomek elementu E

E + F element F bezpośrednio poprzedzony E np. h1 h2

E[A] element E z atrybutem A

E[A='w'] element E z atrybutem A o wartości w; np. *[lang="pl"] albo [lang="pl"]

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 38 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

E[A ~='w'] element E z atrybutem A zawierającym w (tj. A jest listą wyrazów jeden z nich jest równy 'w')

DIV[class ~="ważne"] DIV.ważne *.ważne .ważne

E#id E z atrybutem ID równym id

pseudo-elementy/pseudo-klasy:

E:first-child

E:first-line

E:before

P.special:before { content: "Uwaga!" }

E:after

Typ medium prezentacyjnego:

```
@import url("a.css") aural;
```

```
@media print { ... }
```

W przypadku pliku html można użyć elementu LINK:

```
<LINK REL="STYLESHEET" media="print,handheld" TYPE="text/css" HREF="ht
```

all, aural, braille, handheld, print, screen.

Tekst generowany właściwość content:

```
content : string | uri | counter | attr(X)  
IMG:before { content : attr(alt) }
```

właściwość page:

Umożliwia sformatowanie dokumentu z podziałem na strony, tj. prostokąty o określonej wielkości:

```
@page { size : 8.5in 11in; margin: 1in }  
@page : left { }  
@page : right { } // także : first
```

```
page-break-after  
page-break-before  
orphans
```

windows

Inne właściwości:

Kolory: color, background

Kroje pisma:

```
font-family: Garamond | serif | sans-serif | monospace ...
font-style: normal | italic | oblique,
font-variant: normal | small-caps,
font-size: larger | smaller | 12pt | 150% | 1.5em
font-weight: normal | bold | bolder | lighter | 100..900
```

```
<DIV CLASS="STRONG">Uwaga:</DIV>
DIV.STRONG { font-weight: bolder }
```

Tekst:

Dodatkowy odstęp między wyrazami:

```
word-spacing: normal | 1pt | .3em
```


Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 41 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

Dodatk. odstęp między znakami:

letter-spacing: normal | 1pt | .1em

text-decoration: none | underline | overline | line-through | blink

vertical-align: baseline | sub | super | top

text-transform: capitalize | uppercase | lowercase | none

text-align: left | right | center | justify

text-indent: none | 20pt

line-height: normal | 1.2 | 1.2em | 120%

Bloki:

Określenie marginesów wewnętrznych oraz zewnętrznych, ramki, wielkości (obrazki)

Kategorie:

display: block | inline | list-item | none

IMG { display: none }

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 42 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

XSL= XPath + XSLT + FO

XPath

Język programowania [o specyficznej składni] służący do adresowania elementów dokumentu XML:

typy zmiennych (*object types*): boolean, number, string, node-set (4);

typy węzłów (*node types*): root, element, attribute, namespace, pi, comment, text (7);

ścieżka dostępu (*location path*): [/] krok [/krok]

krok (*location step*): oś::test[predykat];

oś (*axis*, 13): ancestor:: ancestor-or-self:: attribute::
child:: parent:: self:: descendant::
descendant-or-self:: following:: following-sibling::
namespace:: preceding:: preceding-sibling::

test (*predicate*, 9): nazwa prefiks:nazwa * prefiks:* node()
text() comment() processing-instruction()
processing-instruction(napis);

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 43 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

składnia uproszczona: 'nic' – child:: @ = attribute::

// = /descendant-or-self::node()/ . = self::node()

.. = parent::node() / = root ;

predykat = [wyrażenie]

zmienna = \$qname

operatory:

– nawiasy do grupowania;

– zbiory-węzłów: |

– logiczne: <=, <, >=, >, =, != and or;

– numeryczne: *, div, mod, +, -;

– funkcje;

Przykłady

para = elementy <para>, dzieci w. bieżącego; * = wszystkie elementy
dzieci w. bieżącego; text() = wszystkie w. tekstowe dzieci w. bieżącego;

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath +...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 44 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

@name = atrybut name, dziecko w. bieżącego; @* = wszystkie atrybuty dzieci w. bieżącego; para[1] = pierwszy węzeł para; para[last()] = ostatni węzeł para;

Zadania

```
/article/chapter[4]/section[2] = ? ; chapter//para = ?; //para =  
?; ../@lang = ?; para[@type='warning'][5] = ?;  
para[5][@type='warning'] = ?;
```

XSLT

Język programowania [o specyficznej składni] służący do transformowania dokumentów XML:

```
<?xml version="1.0" encoding="iso-8859-2" ?>  
<xsl:stylesheet xmlns:xsl="http://www.w3.org/1999/XSL/Transform"  
    version="1.0">
```

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath + ...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

◀

▶

◀

▶

Strona 45 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

```
<xsl:import href="tpext.xsl" /> <!-- niższy priorytet -->
<xsl:include href="tpdef.xsl" />
```

```
<!-- top level elements: -->
```

```
<xsl:output
  method = { "xml" | "html" | "text" | "QName" }
  encoding = "iso-8859-2"
  doctype-public="--//W3C//DTD HTML 4.01 Transitional//EN"
  doctype-system="..."
  indent={"yes" | "no"}
  saxon:character-representation="native:decimal"
  xmlns:saxon="http://icl.com/saxon" />
```

```
<xsl:template
  name="QName" match="Pattern" mode="QName" priority="Number">
  <xsl:param>*
  ...
</xsl:template>
```

```
<xsl:variable name="QName" select="Expression"> ... </xsl:variable>
```

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath +...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 46 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

```
<xsl:param name="QName" select="Expression"> ... </xsl:param>
```

```
<xsl:key name="QName" match="Pattern" use="Expression" />
```

```
<!-- XSLT instructions: -->
```

```
<xsl:apply-templates select="Expression mode="QName" >
```

```
    ( <xsl:with-param> | <xsl:sort> ) *
```

```
</xsl:apply-templates>
```

```
<xsl:call-template name="QName" >
```

```
    <xsl:with-param> *
```

```
</xsl:call-template>
```

```
<xsl:with-param name="QName" select="Expression"> ... </xsl:with-param>
```

```
<xsl:value-of select="expression" />
```

```
<xsl:if test="expression" > ... </xsl:if>
```

```
<xsl:choose>
```

```
    <xsl:when>+
```

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath +...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 47 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

```
<xsl:otherwise>?
```

```
</xsl:choose>
```

```
<xsl:for-each select="Expression">
```

```
<xsl:sort>*
```

```
</xsl:for-each>
```

```
<xsl:sort select="Expression" order= {"ascending" | "descending" }  
  data-type={ "text" | "number" | "QName" } />
```

```
<xsl:attribute name="QName">...</xsl:attribute>
```

```
<xsl:comment> ... </xsl:comment>
```

```
<xsl:element name="QName"> ... </xsl:element>
```

```
<xsl:text> ... </xsl:text>
```

```
<!-- Funkcje : -->
```

```
<!-- konwersja: -->
```

```
boolean(val) => boolean ; number(val) => number ; string(val) => napis
```

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath +...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 48 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

```
<!-- arytmetyczne : -->
```

```
ceiling, floor, round
```

```
<!-- napisowe: -->
```

```
concat(v1, v2, ... ) => napis
```

```
contains(val, substring) => boolean
```

```
start-with("Pinarello", "Pi") => true
```

```
string-length() => number
```

```
substring("Pinarello Dogma", 11) => "ello Dogma"
```

```
substring("Pinarello Dogma", 6, 3) => "ell"
```

```
substring-after("print=yes", "=") => "yes"
```

```
substring-before("print=yes", "=") => "print"
```

```
translate("XYZ-12:01", "-: ", "!&") => "XYZ!12&01"
```

```
<!-- agregacja: -->
```

```
count(zbiór-węzłów) => liczba
```

```
sum(zbiór-węzłów) => liczba
```

```
<!-- kontekst: -->
```

```
last() => number
```


Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath +...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

◀◀

▶▶

◀

▶

Strona 49 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

```
position() => number
```

```
<!-- inne : -->  
generate-id() => napis  
id()  
key()
```

Przykład

```
<?xml version='1.0' encoding='iso-8859-2' ?>
```

```
<zestawienie rok="2003">  
  <czesc id="m1201" typ="rama">  
    <nazwa>GX2 Carbon</nazwa>  
    <firma>Merckx</firma>  
    <cena>3300</cena>  
    <sprzedaz>2</sprzedaz>  
  </czesc>  
  <czesc id="m2345" typ="rama">  
    <nazwa>Team SC</nazwa>
```

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath +...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

◀

▶

◀

▶

Strona 50 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

```
<firma>Merckx</firma>
<cena>2150</cena>
<sprzedaz>2</sprzedaz>
</czesc>
...
</zestawienie>
```

```
<?xml version="1.0" encoding="iso-8859-2"?>
<!-- znajduje ramy droższe od 2000 $, wypisuje w porządku
      od najdroższej do najtańszej -->
<xsl:stylesheet xmlns:xsl="http://www.w3.org/1999/XSL/Transform"
      version="1.0">
```

```
<xsl:output method="text" encoding="iso-8859-2" />
```

```
<xsl:template match="zestawienie">
  <xsl:for-each select="//czesc[@typ='rama'] [./cena > 2000]">
    <xsl:sort select="./cena" data-type="number" order='descending'
      <xsl:value-of select="./nazwa"/>
    <xsl:text> </xsl:text>
    <xsl:value-of select="./firma"/>
    <xsl:text> : </xsl:text>
```

Dokument

SGML/XML

DTD

Cechy...

HTML

CSS

XSL= XPath +...

FO

Strona główna

Strona tytułowa

◀

▶

◀

▶

Strona 51 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec

```
<xsl:value-of select="./cena"/>
<xsl:text>&#10;</xsl:text>
</xsl:for-each>
</xsl:template>

</xsl:stylesheet>

<?xml version="1.0" encoding="iso-8859-2"?>
<!-- Ile sprzedano ram firmy $firma -->
<xsl:stylesheet xmlns:xsl="http://www.w3.org/1999/XSL/Transform"
version="1.0">

<xsl:output method="text" encoding="iso-8859-2" />

<xsl:param name="firma" select="Colnago"/> <!-- źle -->

<xsl:variable name="obrot"
select="sum(//czesc[@typ='rama'] [./firma=$firma]/sprzedaz)" />

<xsl:template match='/'>
<xsl:text>Sprzedano: </xsl:text>
```

```
<xsl:value-of select="$sobrot" />  
<xsl:text> ram firmy: </xsl:text>  
<xsl:value-of select="$firma" />  
<xsl:text>&#10;</xsl:text>  
</xsl:template>
```

```
</xsl:stylesheet>
```

FO

Standard określający sposób formatowania dokumentu XML (układ elementów na stronie, kolorów, fonty itd.), z uwzględnieniem ekranu komputera oraz wydruku „na papierze”. Pełni tę samą funkcję jak standard CSS, ale ma większe możliwości.

Strona główna

Strona tytułowa

Strona 52 z 52

Powrót

Full Screen

Zamknij

Koniec